

DAC GLOBAL RELATIONS

Kalkınma Yardımları Komitesi'ne (Development Assistance Committee - DAC) Katılım

DAC Nedir?

DAC, ikili kalkınma işbirliği yapan ülkeler için önde gelen bir uluslararası forumdur. DAC'ın esas amacı, kalkınma işbirliği politikalarını ve diğer ilgili politikaları teşvik ederek sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaktır. Komite kalkınma alanındaki mali akımları izlemekte, kalkınma yardımları politikalarını gözden geçirmekte, sözkonusu politikaların oluşturulmasına rehberlik ile iyi uygulama örneklerinin paylaşılmasını teşvik etmekte ve küresel kalkınma mimarisinin şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. DAC objektif, tarafsız ve kaliteli çalışmalarıyla saygın bir konuma sahiptir.

DAC, kurulduğu 1961 yılından itibaren kalkınma yardımları konusunda aldığı kilit kararlar sayesinde bu alanda standartları belirlemiştir. DAC, resmi kalkınma yardımları (Official Development Assistance-ODA) kavramını oluşturmuş olup, ODA alıcı ülkeler listesini dönemsel olarak güncellemektedir. DAC, yardımlara ilişkin mali şart ve koşulların standartlarını belirlemiş ve en az gelişmiş ülkeler ile aşırı borçlu yoksul ülkelere sağlanacak yardımların şartsız olması hususunda görüş birliğine varmıştır.

DAC, ayrıca, yoksullukla mücadele, cinsiyet eşitliği, donör uygulamalarının uyumlaştırılması, kalkınma politikaları bütünlüğünün sağlanması, kalkınma yardımlarının değerlendirilmesi gibi konularda hazırladığı politika rehberleri ile **uluslararası kalkınma gündeminin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.**

DAC 1996 yılında, daha sonra Binyıl Kalkınma Hedeflerine dönüşen Uluslararası Kalkınma Hedeflerini oluşturmuştur. Komite ayrıca, yardımların nasıl daha etkin hale getirilebileceği konusunda politika diyalogunu teşvik etmiştir. Bu çabanın sonucu olarak Etkin Kalkınma Yardımları için Küresel Ortaklık tesis edilmiştir.

DAC kalkınma yardımlarının standart belirleyicisi ve takipçisi sıfatıyla yalnızca üyeleri özelinde değil tüm kalkınma camiası genelinde geçerliliğini korumaktadır.

Neden DAC'a katılır?

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, DAC çatısı altında paylaşacağı ve edineceği önemli deneyimlere sahiptir. DAC üyeliği, bir ülkenin uluslararası kalkınma işbirliğinin teşvik edilmesine yönelik kararlılığını teyit etmektedir. Birçok ülke büyüme ve kalkınma sürecinde DAC üyeliğini bir hedef olarak belirlemiştir. İrlanda katılım sürecini 1985'te, İspanya 1991'de, Lüksemburg 1992'de, Yunanistan 1999'da, Kore 2010'da, İzlanda, Çek Cumhuriyeti, Slovak Cumhuriyeti, Polonya ve Slovenya 2013'te ve Macaristan 2016'da tamamlamıştır. Avrupa Birliği (AB) ülkeleri bakımından DAC'ın içinde yer almak Avrupa Birliği'nin kalkınma vizyonunun uygulanmasına imkân sağlayacak etkin bir kalkınma yardım sisteminin geliştirilmesiyle eşdeğerdir. Avrupa Komisyonu, bu nedenle, AB ülkelerinin DAC'a üye olmasını stratejik bir hedef olarak belirlemiştir.

Mevcut DAC üyeleri: ABD, Almanya, Avrupa Birliği, Avustralya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Güney Kore, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Lüksemburg, Macaristan, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, Yeni Zelanda, Yunanistan. Diğer OECD ülkeleri, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Afrika Kalkınma Bankası, Asya Kalkınma Bankası ve Inter-American Kalkınma Bankası ile birlikte DAC'ta gözlemci statüsüne sahiptirler.

DAC üyeliği birçok avantajı beraberinde getirmektedir. DAC üyeliği kalkınma yardımı sağlayan ülkelerin; uluslararası inandırıcılığını artırmakta ve nüfuzunu genişletmekte; onlara ülke incelemeleri (eş-gözden geçirme) yoluyla kalkınma işbirliği sistemlerinin yönetiminin iyileştirilmesi için öneriler sunmakta; kalkınma yardım akımları istatistiklerinin toplanması ve raporlaması sistemlerinin geliştirilmesine rehberlik etmekte; DAC'ın politika rehberlerinin hazırlanmasına katılma imkânı sunmakta; Komite toplantılarında oy verme hakkı sağlamakta; geleneksel DAC üyeleri tarafından doldurulan uluslararası pozisyonlara aday olma ve uluslararası süreçlerde masada söz sahibi olma imkânı sağlamaktadır.

DAC'a katılım süreci nasıl işliyor?

DAC, kalkınma yardımı sağlayan ülkeleri, bu ülkelerin aynı zamanda ODA alıcısı statüsünden bağımsız olarak Komiteye katılmaya teşvik etmektedir. DAC üyesi olmayan birçok ülke, hâlihazırda DAC üyelik kriterlerini karşılamış veya bu yolda önemli mesafe almış durumdadır. Sözkonusu ülkelerin DAC üyeliğine ilgilerini açıklama konusunda önlerinde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Ülkeler DAC'a kendiliğinden üye olmaya davet edilmemektedir. Bunun yerine, OECD'ye hitaben DAC'a üye (OECD üyesi ülkeler için) ya da Ortak (diğer ülkeler için) olmak isteğini belirten kısa bir mektup yazmaları gerekmektedir. İlk değerlendirmenin ardından sözkonusu talebin olumlu değerlendirilmesi halinde, OECD Sekreteryası katılım için bir "gözden geçirme" süreci gerçekleştirmekte ve bunun sonrasında hazırladığı raporda, ülkenin DAC üyeliğine ilişkin bir tavsiye kararı sunmaktadır. DAC da sözkonusu rapor doğrultusunda karar almaktadır. Aday ülke bu kararın olumlu olması durumunda DAC'a üye olmaya davet edilmektedir. Sürecin resmi olarak tamamlanması için, aday ülke, OECD Genel Sekreteri'ne hitaben sözkonusu daveti kabul ettiğine ve DAC üyeliğinin getireceği yükümlülükleri yerine getireceğini taahhüt ettiğine ilişkin bir yazı göndermesi gerekmektedir (bkz: sonraki başlık).

DAC üyeliği OECD ülkelerine ilave bir mali külfet getirmemektedir. OECD ülkeleri, hâlihazırda OECD bütçesine sağladıkları katkı payları yoluyla, Komite'nin temel bütçesine katkı sağlamaktadırlar. **Ortaklar yıllık katkı payı ödemek zorundadırlar** (2016 yılında, 20 400 Euro). OECD, DAC'ın temel bütçesi tarafından karşılanmayan, ancak geniş kapsamlı çalışmalarda bulunduğundan Komite'nin bu alanlardaki çalışmalarını mümkün kılacak, gönüllü katkı paylarından memnuniyet duymaktadır.

DAC'a katıldıktan sonra ne olmaktadır?

Ülkeler DAC'a üye ve ortak olurken bazı yükümlülükleri üstleneceklerini taahhüt etmektedirler. Bunlar: DAC tavsiye kararlarının uygulanması (yardımların şartsız olması ve yardımların şart ve koşullarına ilişkin kararlar), ulusal politikalar oluşturulurken DAC rehberlerinin ve politika belgelerinin takip edilmesi, kalkınma yardımı istatistiklerinin DAC'a raporlanması (hâlihazırda birçok DAC üyesi olmayan ülke bunu yapmaktadır), DAC toplantılarına ve en az bir yardımcı organının komite toplantısına katılım sağlanması, kalkınma yardım sisteminin düzenli eş-gözden geçirmelere tabi tutulması ve diğer ülkelerin eş-gözden geçirmelerine katılım sağlanması. Bu taahhütler esasen yükümlülük olmaktan oldukça uzaktır. Taahhütler DAC üye ve ortaklarını vergi mükelleflerinin paralarını daha iyi kullanmak ve yaptıkları katkıların yoksulluğun azaltılması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması bakımından daha etkin olmasına yardım etmektedir.

DAC, hiçbir surette bir seçkinler kulübü değildir. DAC üyesi birçok ülke, DAC üyesi olmayan diğer kalkınma yardımı sağlayıcısı ülkelerle benzer zorluklarla mücadele etmektedir. Söz konusu zorlukları çözmek için, DAC, üye ve ortaklarının politikalarını, araçlarını ve uygulamalarını güncellemek ve çabalarını devam ettirmeleri için teşvik etmektedir. Ülkeler, DAC'a üye olarak, söz konusu süreçlere daha fazla dâhil olma, deneyimlerini paylaşma ve diğerlerinin deneyimlerinden öğrenme imkânı bulmaktadır.

DAC'a katılma kriterleri nelerdir?

DAC aşağıdaki ülkelere açıktır:

- Kalkınma yardımları için uygun strateji, politika ve kurumsal çerçeveye sahip.
- Kalkınma yardımları hususunda kabul edilebilir bir çabaya sahip (Gayri safi milli gelirin % 0.20'sinin üzerinde ya da 100 milyon ABD Doları tutarında yıllık ODA sağlayan
- Kalkınma yardımları için performans izleme ve değerlendirme sistemine sahip.